

Bali Lóránt¹ – Hegedűsné Baranyai Nóra²

Történelem, kultúra és az asszimiláció³ viszonyrendszere a muravidéki magyarság körében, egy kérdőíves felmérés tapasztalatai alapján

1. Bevezető

A Lendva (Lendava) környéki magyarság sajátos helyzetben volt az impériumváltást követő új délszláv államban. Egy sajátos nemzettudattal rendelkező Szlovéniában éli már harmadik nemzedék óta a kisebbségi sorsát, az ország relatíve legfejletlenebb régiójában. Minden vita nélkül állíthatjuk, hogy a politikai jogainak az érvényesülését országos és helyi szinten a szlovén törvények biztosítják. Emellett a muravidéki néhány ezres magyar nemzetest a Kárpát-medencében az egyik legjobb társadalmi – gazdasági környezetet tudhatja magáénak. Ennek ellenér az asszimilálódása gyors. A történelmi, társadalmi és gazdasági viszonyrendszerbe ágyazva fogunk rávilágítani ennek okaira, amely során felhasználjuk a mélyinterjúkon alapuló személyes tapasztalatainkat is. Ezt megelőzően felvázoljuk a szlovén államtest XX. században való végleges kialakulását, amelynek lépcsői jelentős befolyást gyakoroltak a folyamatra.

2. A szlovén államosodás főbb mérföldkövei

Az első világháborút követően létrejött délszláv állam az 1921. évi június 28-án Szent Vid napján kelt alkotmánya értelmében egy szerb dominanciájú unitárius állam lett. Az államtest két másik ország részé-

---

¹ PE Georgikon Kar Vállalatökonómiai és Vidékfejlesztési Tanszék, adjunktus

² PE Georgikon Kar Gazdaságmódszertani Tanszék, tszv. egyetemi docens

³ A tanulmány a Lakitelki Népfőiskola Muravidék Kollégiumának a támogatásával készült.

ből jött létre: Muramente (Magyarország), a törzsterületek Ausztriától (Száva és Mura köze), alpi és dinári térség. A szerb centralista politikai hatására erős horvát ellenállás bontakozott ki, mivel e két nemzet rendelkezett a legnagyobb dominanciával. A parlamenti demokrácia állítólagos csődjére hivatkozva a nemzeti unitarizmus jegyében az országot 1929. október 3-án „átkeresztelték” Jugoszláv Királyságra, ezzel egy időben kilenc új bánásra osztották fel az országot. Az új közigazgatási egységek nem igazodtak az egyes nemzetiségek szállásterületeihez. Szlovénia területe jelentős részben a „Dravska banovina” – Drávai bán-ság területével esett egybe⁴.

Az új államban alapvetően megmaradt a korábbi magyar közigazgatási rendszer. A Zala megyéből elcsatolt két egész (csáktornyai és perlaki) járás, és az alsólendvai járás 40 települése 1941-ig három közigazgatási egységet alkotott ugyan. A székhely települések is változatlanok maradtak. Az első jugoszláv államban ez nem okozott tényleges eltérést a többi tagköztársaságban lévő nemzetiségi és etnikai viszonyokhoz képest. A magyar megszállás előnyösen érintette a térséget 1941-ben, a Muravidék visszacsatolásakor Zala megye vezetősége – az eredeti tervvel szemben – az egykori alsólendvai járás területeit nem vonta ismét össze, hanem két járást alakított ki. A visszakerült vidéket az alsólendvai járás fogta egységbe a hasonló nevű székhelylyel, az addigi alsólendvai járás új neve lenti járás lett. A két központ lélekszámának alakulását vizsgálva Lenti településhálózati súlyának jelentős megnövekedése állapítható meg: míg 1910-1941 között Alsólendva lakossága csak negyedével nőtt és sok tekintetben visszafejlődött, addig a szomszédos Lenti kétharmadával nőtt, 1944-re elérte a 2370 főt⁵.

⁴ Gulyás László 2013: Dél-Pannónia regionális története, s helye a horvát és a szláv történelmi struktúrávaltozásban. In: (szerk.) Hajdú Zoltán – Nagy Imre. Dél-Pannónia. MTA KRTK RTI, Dialóg Campus Kiadó. Pécs-Budapest, 124-153. old.

⁵ Mohos Mária – Bali Lóránt 2009: Három ország egy megyében – Zala megye közigazgatási térszerkezetének változásai a kezdetektől napjainkig. In: Tóth J, M Császár Zs, Hasanović-Kolutác A (szerk.) Társadalomföldrajzi kutatások makro-, mezo- és mikrotérségekben. Pécs. PTE TTK Földtudományok Doktori Iskola, 109-126. old.

Az 1946. január 31-én megalakuló jugoszláv állam bár föderatív volt és a szlovének önálló államot hozhattak létre, ennek ellenére a szerb-horvát ellentét folyamatosan fennmaradt, amely mellé társult a szlovén kulturális-gazdasági Jugoszlávián belüli elittudat is. Az ország mai teste a második világháborút követően vette fel a mai végleges formáját, miután a Szlovén Tengermellék Jugoszláviához került. Az 1974-es alkotmánymódosítás ezt is próbálta oldani, elveiben lehetővé tette a föderációból való kiválást. 1991. június 26-án Szlovénia kinyilvánította függetlenségét, amelynek alapjait lefektették a december 23-án kelt alkotmányukban is⁶.

3. Az asszimilációt segítő főbb történelmi aspektusok a Muravidéken

A muravidéki magyarság számaránya jelentős csökkenésen ment keresztül ennek az okai az államilag generált beolvadást segítő politika. Ezt direkt nyers politikai és indirekt társadalompolitikai, illetve indirekt vallási eszközökkel is igyekeztek, illetve napjainkban is igyekeznek megvalósítani.

A direkt nyers politikai eszközök közé tartozott az úgynevezett kolonizáció, amelynek keretében 1921 és 1932 között 7 telepét hoztak létre több hullámban. Ezek többségbe az akkor olasz fennhatóság alatt lévő Isztriából érkezett lakosok voltak, illetve a szomszédos szlovén területekről. Petesházára 1921-ben kerültek, a strentali (Strnišče) tábor lakóinak egy külön kolonista települést hoztak létre Benica néven. 1925-ben került sor a hídvégi és a gyertyánosi kolonisták beköltöztetésére Kámaházán 1931 tavaszán, 1932 és 1934 között Hoszszúfaluba is érkeztek telepesek. A telepítések során 1305 fő érkezett így a Muravidékre, akinek a többsége szlovén, illetve elenyésző mér-

---

⁶ Gulyás László 2013: Dél-Pannónia regionális története, s helye a horvát és a szlovén történelmi struktúraváltozásban. In: (szerk.) Hajdú Zoltán – Nagy Imre. Dél-Pannónia. MTA KRTK RTI, Dialóg Campus Kiadó. Pécs-Budapest, 124-153. old.

tékben horvát és szerb volt. Az összlakosság 10% lett így a magyartól eltérő nemzetiségű⁷.

Az 1941. április 16-án a Muravidék visszakerült Magyarországhoz. Az impérium váltás kedvező változásokat indított el az oktatás és a közművelődés terén is. Azonban az időszak csak rövid ideig tartott. Az asszimilációs folyamat értékelése szempontjából lényeges megemlíteni az 1942 nyarán lezajlott kitelepítéseket, amikor a két világháború között érkezett kolonisták közül 589 személy internáltak Sárvárra. 1945. áprilisában érkeztek meg a szovjet csapatok a Muravidékre, a tényleges megtorlásokat azonban az őket követő helyi partizánok követték el, akik 558 embert küldtek internáló táborokba Hrastovecbe és Strenthalba. Ezek az elhurcoltatások valószínűleg a sárvári internálásokra való revansként értelmezhetőek. Az egyik lokális helyi eset, a petesházi, azonban teljesen más ok-okozati összefüggésben értelmezhető. 1948. június 28-án a Kominform Bukarestben a külön utas Jugoszláviát kiközösítette a kommunista államok világából. Ez jelentős feszültséget jelentett a magyar-jugoszláv (szlovén) viszonyrendszerben is. A jugoszláv UDB potenciális veszélyt látott a helyi magyar lakosságban, attól félt, hogy a helyi kőolaj bányászati létesítmények ellen szabotázszt (robbantást) fog végrehajtani. 215 családot úztek el két hullámban 1948 nyarán és 1949 tavaszán. Az elűzöttek a rokonoknál, valamint a környező lendvahegyi külterületeken, pincékben letek menedéket. Ingatlanjaikat a kőolajtermelő vállalat kisajátította. Az ötvenes évek elején mindenki visszatérhetett a lakóházába⁸.

4. Oktatás, kultúra, nyelvhasználat jogi és intézményi keretei

A soknemzetiségű második Jugoszláviában folyamatos kihívást jelentett a hatóságoknak a nemzetiségi oktatás részleges fenntartása mellett az államnyelv, illetve az adott tagköztársaság többségi nyelvének az elsá-

⁷ Kovács Attila 2012: A muravidéki magyarság 1920 és 1991 közötti sorsfordulóinak áttekintése. Földrajzi Közlemények. 136. évf. 3. szám, 285-292. old.

⁸ Kovács Attila 2012: A muravidéki magyarság 1920 és 1991 közötti sorsfordulóinak áttekintése. Földrajzi Közlemények. 136. évf. 3. szám, 285-292. old.

játatása. A magyar nemzetiségi oktatás nehézségei az 1950-es évek vége felé mutatkoztak meg először. Az alapiskolában magyar oktatásban résztvevők számára nem volt biztosított helyben a magyar nyelvű középfokú intézményben való továbbtanulás. Ennek az lett az eredménye, hogy a szülők szívesebben írárták szlovén nyelvű intézménybe a gyerekeket, a későbbi nyelvi nehézségek megelőzése végett. 1959/60-as tanévben vezették be a Lendva vidéken a kétnyelvű oktatást, azóta szlovén-magyar tannyelven folyik minden. A megoldás első olvasatra korrektnek tűnik. Napjaink gyakorlati megvalósítása azonban teljesen mást mutat, az oktatás 70%-a ténylegesen szlovén nyelven zajlik a magyar csak másodlagosnak számít. Ez a gyakorlat folytatódik annak ellenére, hogy az 1991. december 23-án kelt alkotmány a magyart őshonos nemzetiségnek ismeri el az olasz mellett⁹. A vegyes lakosságú térségekben pedig úgynevezett „regionális” nyelvként használható¹⁰ a magyar.

A kétnyelvű oktatás központi intézménye a Lendván alapított középiskola. Emellett magyar tanár képzés folyik 1981 óta Mariborban az egyetem Pedagógia Karán, Ljubljában pedig 1982 óta folyik magyar oktatás és lektorátus is van az egyetemen.

A Lendva vidéki magyarság legfőbb érdekképviselői szerve a Muravidéki Magyar Önkormányzati Nemzeti Közösség (rövidítve MMÖNK) 1975-ben jött létre. A Szlovén Köztársaság Alkotmányának 64. szakasza és a Nemzeti Önkormányzati Közösségekről szóló törvény alapján működik. Alapját a községi magyar önkormányzati nemzeti közösségek képezik. Az MMÖNK az állami szervek tárgyaló partnere a magyar nemzetiség jogainak érvényesítésében. A szervezet legfőbb célja a magyar közösség nyelvének az ápolása, a nemzeti öntudat fenntartása és az érdekképviselő a Szlovén Állammal szemben. Legfőbb döntéshozó szerve a tanács¹¹.

⁹ <http://www.c3.hu/~magaryelv/01-1/bokor.htm> Letöltés ideje: 2016. 04. 19.

¹⁰ Bence Lajos 2011: A kétnyelvű oktatás története. –In: Király J. (szerk.): 50 éves a kétnyelvű oktatás a Muravidéken. Magyar Nemzetiségi Tájékoztatói Intézet, Lendva. pp. 13-57. old.

¹¹ http://www.muravidek.si/?page_id=11 Letöltés ideje 2016. 04. 19.

A szlovéniai magyarság körében a nyelv használatában és ápolásában meghatározó szerepe van a Magyar Nemzetiségi Tájékoztatási Intézetnek, valamint a Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézetnek, illetve a Művelődési és Promóciós Intézetnek. A szervezetek működési költségeit a Szlovén Köztársaság Nemzetiségi Hivatala (Urad za narodnosti) és a Magyar Köztársaság Miniszterelnöki Hivatala biztosítja.

5. A nemzetiségi lét keretfeltételei a Muravidéken egy kérdőíves adatfelvétel szerint

A helyi magyarság kulturális életéről, nyelvhasználati szokásairól kevés részletes felmérés készült a jelenkori helyzetet illetően. A Lakitelki Népfőiskola Muravidék Kollégiuma által készített terepbejáráson alapuló felmérés nem reprezentatív, azonban az eredményei a véleményünk szerint leképezhetők a társadalom egészére. A Kollégium felmérésében a résztvevők összesen 29 magyarlakta szlovén településen kutatták a magyarság helyi értékeit – egy-egy központi szereplőtől kiindulva, „hólabda eljárással” keresték fel a magyarok által lakott háztartásokat. A kérdőíves adatfelvételre 2015. szeptember 18. és 25. között került sor, összesen 242 kérdőív került kitöltésre, azonban ez nem azt jelenti, hogy 242 válaszadó volt, hiszen gyakran előfordult, hogy egy kérdőív 3-4 lakos véleményét egyszerre mérte fel.

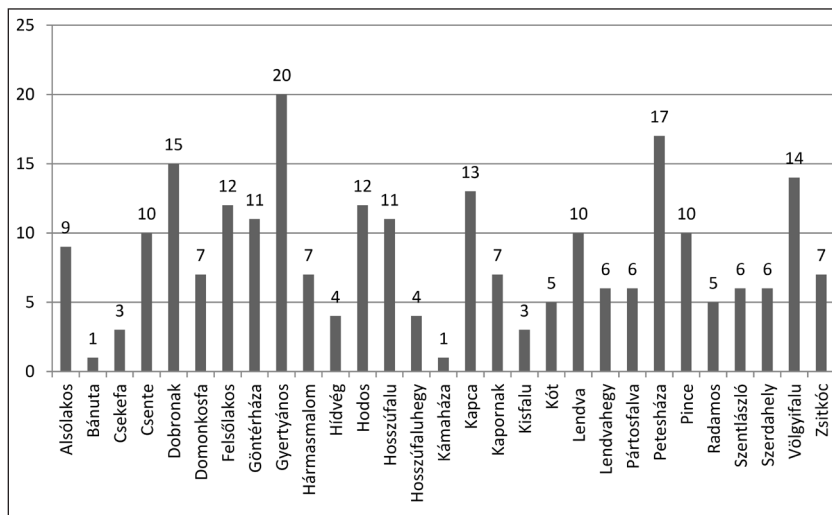
A felmérés első részében a megkérdezettek demográfiai jellemzőin túl, azok identitását, a magyarság megélésének lehetőségeit és módjait (kulturális rendezvények, intézményi tagság, médiafogyasztás) is feltártuk.

5.1. Demográfiai jellemzők

A kérdőívet a kutatásban résztvevő csoportok kérdezték le, a 242 kitöltőnek 38%-a férfi volt 62%-a pedig nő. A kérdőívet kitöltő lakosok számának alakulását településenként az *1. ábra* mutatja.

A válaszadók átlagos életkora 63,3 év volt. A legfiatalabb megkérdezett 22 éves, a legidősebb pedig 96 éves volt. A férfiak átlagos életkora 63,2 év, a nőké 63,3 év volt.

1. ábra. A kérdőívet kitöltők eloszlása településenként, fő

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

A kérdőívet kitöltők közül összesen 154 ember született azon a településen, ahol ma is él, ez 63,6%-a az összes kérdőívet kitöltőnek.

5.2. Szervezett magyar nemzetiségi élet a településen

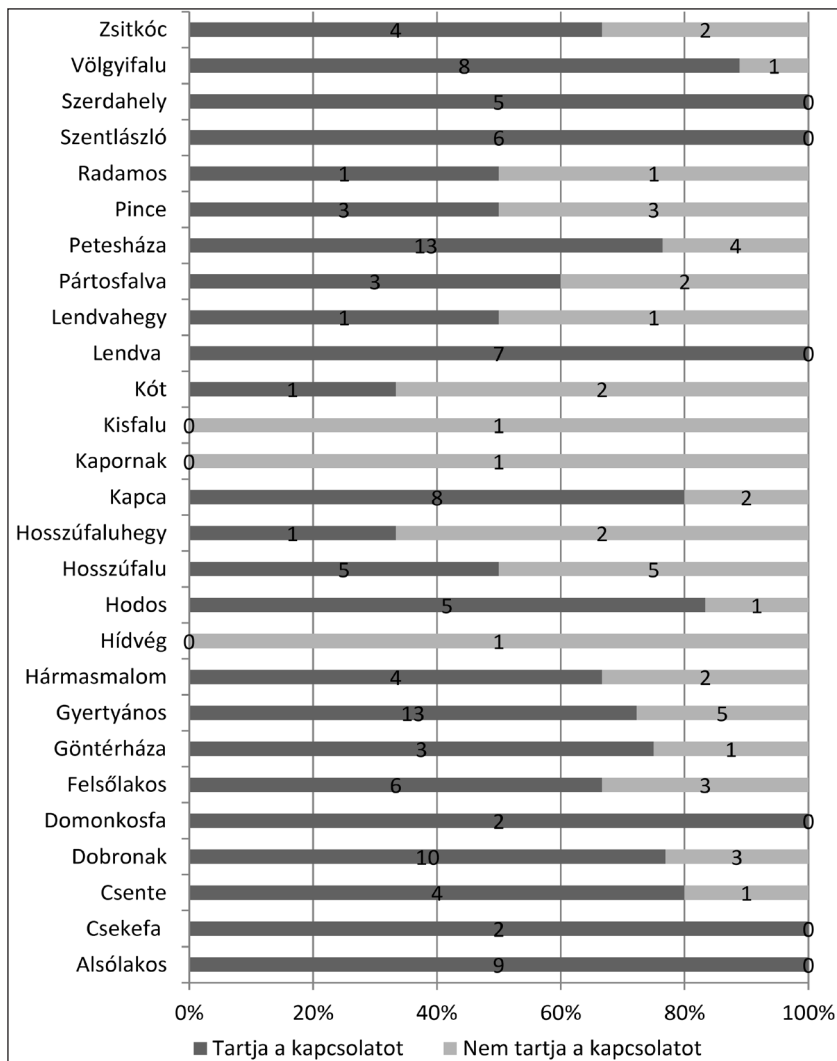
A kutatásban résztvevő településeken van szervezett nemzetiségi élet, azonban erről nem minden válaszadónak van ismerete, hiszen 73 megkérdezett, azaz a válaszadók 30,2%-a nem válaszolt erre a kérdésre, így 2 településről nem érkeztek válaszok.

A válaszolók közül 124-en tartják a kapcsolatot ezekkel a szervezetekkel, egyesületekkel, 44-en viszont nem, 1 fő nyilatkozott úgy, hogy tartotta, de már nem tartja. Megfigyelhető, hogy a női válaszadók nagyobb arányban (81 fő, 55,1%) tartják a kapcsolatot és vesznek részt a magyar nemzetiségi programokban, mint a férfiak (43 fő, 46,7%). Az egyesületek munkájában részt vevő válaszadók átlagéletkora 61,9 év.

Az alsólakosi, csekefai, domonkosfai, lendvai, szentlászlói, szerdahelyi megkérdezettek közül mindenki tartja a kapcsolatot a helyi szervezett nemzetiségi élettel, a többi falura megosztottság jellemző ebben a kérdés-

ben. Kisfalun, Kapornakon és Hídvégen erre a kérdésre egy-egy ember válaszolt, és ő is nemleges választ adott (7. ábra). Összességében a válaszadók közel 74%-a tartja a kapcsolatot valamilyen magyar szervezettel.

2. ábra. A helyi nemzetiségi élet szervezeteivel való kapcsolattartás településenként

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

1. táblázat. A településeken magyarul működő egyesületek

Település	A településen magyarul működő egyesület
Alsólakos	Kultúregyesület, Népdalkör, Színjátszó kör, Tűzoltó egyesület, Rózsafüzér egyesület, Nyugdíjas egyesület
Csente	Énekkar, Hímző szakkör, Tűzoltó egyesület, Futball csapat
Csekefa	Tűzoltó egyesület
Dobronak	Kultúregyesület, Énekkar, Táncsoport, Turista egyesület, Nyugdíjas egyesület
Domonkosfa	Kultúregyesület, Énekkar, Tűzoltó egyesület, Hímző szakkör, Futball csapat
Felsőlakos	Kultúregyesület, Népdalkör, Színjátszó egyet, Táncsoport, Tűzoltó egyet
Göntérháza	Kultúregyesület, Táncsoport, Hímző szakkör
Gyertyános	Kultúregyesület, Nótakör, Citeraszakkör, Hímző szakkör, Táncsoport
Hármasmalom	Énekkar
Hídvég	Táncsoport, Tűzoltó egyesület
Hodos	Kultúregyesület, Népdalkör, Táncsoport
Hosszúfalu	Kultúregyesület, Népdalkör, Színjátszó csoport, Hímző szakkör, Futball csapat
Hosszúfaluhegy	Kultúregyesület
Kapca	Kultúregyesület, Énekkar, Színjátszó csoport, Hímző szakkör, Futball csapat
Kapornak	Tűzoltóegylet
Kót	Tűzoltóegylet
Lendva	Népdalkör, Színjátszó csoport, Táncsoport
Pártosfalva	Kultúregyesület, Énekkar, Hímző szakkör, Futball csapat
Petesháza	Kultúregyesület, Népdalkör, Táncsoport, Hímző szakkör, Vadász Társaság, Turisztikai csoport
Pince	Népdalkör, Táncsoport, Gyümölcstermelők egyesülete
Radamos	Dalárda
Szentlászló	Kultúregyesület, Tűzoltó egyet
Szerdahely	Kultúregyesület, Tűzoltó egyet
Völgyifalu	Kultúregyesület, Énekkar, Táncsoport, Citera szakkör, Turista szakkör, Tűzoltó egyet, Futball csapat
Zsitkóc	Kultúregyesület, Énekkar, Táncsoport

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

A megkérdezettek elmondása szerint *Kultúregyesület* szinte majd minden településen működik, ahogy azt az 1. táblázat mutatja. Göntérháza, Kapornak, Kót, Szentlászló, és Szerdahely kivételével a többi településen van *Énekkar. Táncsoport* működik Dobronakon, Felsőlakoson, Göntérházán, Gyertyánoson, Hídvégen, Hodoson, Lendván, Petesházán, Pincén, Völgyifaluban, Zsitkócon. A térség több településén *Tűzoltó egylet* működik, kivételt képez ez alól: Dobronak, Göntérháza, Gyertyános, Hármasmalom, Hodos, Hosszúfalu, Kapca, Lendva, Pártosfalva, Petesháza, Pince, Radamos, Völgyifalu, Zsitkóc.

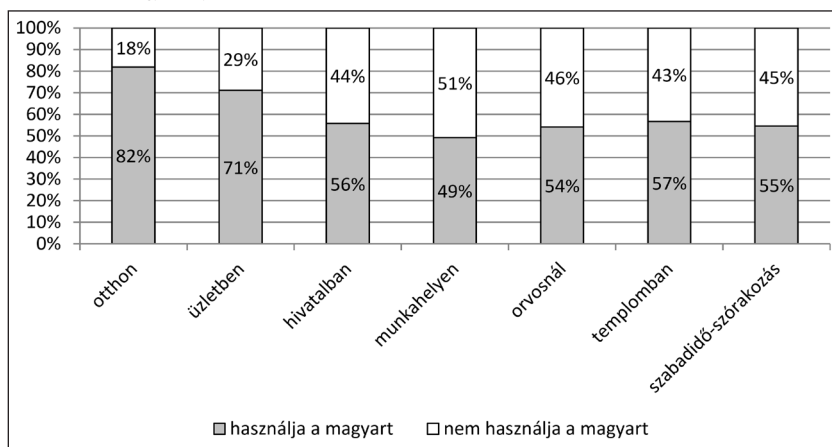
Különböző szakkörök, csoportok adnak lehetőséget a magyar lakosoknak a heti rendszerességű találkozókra. Hímző szakkörbe járhatnak a csentei, a domonkosfai, a göntérházai, a gyertyánosi, a hosszúfalui, a kapcai, a pártosfalvai, a petesházai lakosok. Színjátzó körben csillogtathatják meg tehetségüket Alsólakoson, Felsőlakoson, Hosszúfalun, Kapcán, Lendván az arra elhivatottak. Citeraszakkör működik Gyertyánoson és Völgyifaluban. Több településnek van futball csapata (Csente, Domonkosfa, Kapca, Pártosfalva, Völgyifalu). Az idős korosztálynak lehetősége van Alsólakoson és Dobronakon Nyugdíjas egyesületbe járni. Ezen kívül Petesházán Vadásztársaság, Dobronakon, Petesházán és Völgyifaluban Turista egyesület, Pincén pedig Gyümölcstermelők egyesülete működik.

5.3 A magyar nyelv használata

A nyelvhasználattal kapcsolatos kérdések esetében, arra a kérdésre, hogy milyen nyelvű könyvet olvas 189 fő válaszolt, közülük 93,1% magyar nyelven, 41,8% szlovén nyelven is olvas könyvet. A megkérdezettek közül 181 fő szokott szentmisére/istentiszteletre járni, 87,3%-uk magyar nyelvűre jár. A családban használt domináns nyelvre is kíváncsiak voltunk. A 218 válaszadó 96,3%-ban családjában magyarul beszél, 28% mondta azt, hogy szlovénul is beszélnek családi körben, a vegyes házasságoknak köszönhetően.

A 242 válaszadó közül 198 fő (82%) használja családi körben a magyar nyelvet. Üzletben 172 fő (71%), hivatalban 135 fő (56%), munkahelyen 119 fő (49%), orvosnál 131 fő (54%), templomban 137 fő (57%), szabadidős tevékenységénél, szórakozásánál 132 fő (55%) tudja használni a magyart.

3. ábra. A magyar nyelv használata

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

Üzletben jellemzően a bánutaiak, a csekefaiak, a dobronakiak, a gyertyánosiak, a szentlászlóiak, a szerdahelyiek, a zsitkóciak, a kótiak, a felsőlakosiak, a pártosfalvaiak, és a kapcaiak, csenteiek, völgyifaluiak, hosszúfaluhegyiek tudnak kommunikálni magyarul. A válaszadók több, mint felének van lehetősége Alsólakos, Kapornak Lendva, Pince, Radamos, Göntérháza, Petesháza, Hodos településeken a magyar nyelv használatára a boltokban. A Hármasmalmon, Kisfalun, Domonkosfán, Hosszúfalun élő megkérdezettek többsége úgy nyilatkozott, hogy az üzletekben nem tudja használni a magyart. Hídvég és Lendvahegy esetében egy kettősség figyelhető meg, hiszen a válaszadók fele tud, a másik fele pedig nem tud anyanyelvén kommunikálni a boltokban. Mindez a kérdés megfogalmazásának és feltevésének hiányosságaiból adódhat, hiszen nem egyértelmű, hogy az adott település üzleteire vagy a környékeliekre vonatkozik.

Hivatalban hasonlóan az üzletekhez a bánutaiak, a dobronakiak és a zsitkóciak 100%-a úgy nyilatkozott, hogy tudja használni a magyar nyelvet. Csak a kámaházi megkérdezett és a kapornakiak nem tudják használni anyanyelvüket hivatalos ügyintézésnél. A Domonkosfán, Alsólakoson, Hármasmalmon, Csekefán, Kisfalun, Szentlászlón, Pincén, Petesházán élők többsége úgy válaszolt, hogy nem tudnak magyarul kommunikálni a hivatalos intézményekben. Megosztottság jellemzi

a csentei, hídvégi, lendvahegyi válaszadókat. A többi településen élők többsége tudja használni a magyart az ügyintézés során.

Munkahelyükön szintén a bánutai, a dobronaki és a zsitkóci megkérdezettek mindegyike használja a magyart. A kótiak, a lendvaiak, a radamosiak, a kapcaiak, a göntérháziak, a szentlászlóiak, a gyertyánosiak és a hosszúfaluhegyiek többségének van lehetősége a magyar nyelv használatára a munkahelyen.

Orvosnál, templomban, szabadidős tevékenységnél a korábbiakkal megegyezően három település (a bánutaiak, a dobronakiak és a zsitkóciak) összes válaszadója nyilatkozott úgy, hogy használja a magyart.

Orvosnál nincs lehetősége a magyart használni a domonkosfaiaknak, a hodosiaknak és a kapornakiaknak. A Szerdahelyen, Csenteden, Hármasmalmon, Csekefán, Pincén, Radamoson, Hosszúfalun élő megkérdezettek többsége szintén nem beszél az anyanyelvén az egészségügyi ellátás során.

Kissé ellentmondásos kép bontakozik ki előttünk, amikor a templomban való magyar nyelv használatára adott válaszokat megnézzük. A korábbi kérdésre, miszerint milyen nyelvű szentmisére/istentiszteletre jár, a válaszadók közül 181-en úgy nyilatkoztak, hogy járnak templomba és közülük 20-an nem magyar nyelven hallgatják a prédikációt, ezzel szemben, mikor arra kerestük a választ, hogy hol használja a magyart a 20 válaszadóból, csak 9-en nyilatkoztak úgy, hogy nem használják a magyar nyelvet a templomban.

A lendvai, a göntérházi, a völgyifalui, a kislelvi, a szerdahelyi a hosszúfaluhegyi, a kóti, a radamosi, a gyertyános, és a kapcai megkérdezettek nagyobbik hányada szabadidős tevékenységük során magyarul beszél, ami azt vetíti elénk, hogy a szórakozás során szintén magyar anyanyelvűekkel keresi a kapcsolatot.

5.4. Médiafogyasztási szokások

A felkeresett településeken megvizsgáltuk, hogy a helyiek milyen magyar nyelvű helyi és anyaországi újságokat olvasnak, és milyen gyakorisággal járatják azokat, milyen magyar nyelvű helyi és anyaországi rádiót hallgatnak, valamint milyen gyakran teszik ezt, illetve azt is vizsgáltuk, hogy milyen gyakran néznek magyar nyelvű helyi és anyaországi televízió műsort.

2. táblázat. A válaszadók média fogyasztási szokásainak megoszlása, %

Gyakoriság	magyar nyelvű helyi újság	magyar nyelvű magyarországi újság	magyar nyelvű helyi rádió	magyar nyelvű magyarországi rádió	magyar nyelvű helyi tv	magyar nyelvű magyarországi tv
napi szinten	16,9	13,2	59,9	30,6	39,7	79,8
heti szinten	62,4	22,7	7,0	5,4	17,4	5,4
havi szinten	2,1	12,0	1,7	3,3	0,4	0,8
csak jeles és/vagy ünnepnapokon	0,8	3,3	0,4	0,8	0,8	0,4
egyáltalán nem	17,8	48,8	31,0	59,9	41,7	13,6
Összesen	100	100	100	100	100	100

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

A 2. táblázatból látható, hogy a válaszadók közül magyar nyelvű helyi újságot 199-en (82,2%), magyar nyelvű magyarországi újságot 124-en (51,2%) olvasnak. Magyar nyelvű helyi rádiót 167-en (69,0%) hallgatnak, magyarországi rádiót pedig 97-en (40,1%). Magyar nyelvű helyi tv-t 141-en (58,3%) néznek, míg magyarországit 209-en (86,4%).

Magyar nyelvű helyi újságot a válaszadók 20,6%-a naponta, 75,9%-a hetente olvas. Magyarországon megjelent újságot napi szinten, illetve havi szinten a válaszadók egynegyede (25,8%; 23,4%), heti szinten közel 45%-a olvas. Magyar nyelvű helyi rádiót hallgat napi rendszerességgel a megkérdezettek 86,9%-a, magyarországit a 76,3%-a, heti szinten pedig a helyi rádió esetében ez az arány 10,2%-ot, a magyarországi rádió esetében 13,4%-ot tesz ki.

A televízió nézési szokások esetében fordul a helyzet, azok közül a lakosok közül, akik néznek tv-t magyarországi csatornákat néz 92,3%, és csak 68,1% néz helyi tv-t. Ez véleményünk szerint annak is köszönhető, hogy a szlovén tv, a filmeket szlovénul feliratozza, így nyelvi nehézségekbe ütköznek a tv nézők.

5.5 Magyar vonatkozású ünnepek a településeken

A magyar többségű, vagy jelentős magyar népességgel rendelkező településeken a nemzeti léthez kevésbé vagy csak áttételesen kötődő ünne-

pek is nemzeti színezetet kapnak a résztvevők magyar nemzetisége miatt, ezért olyan összejöveteleket is magyar vonatkozású ünnepek közé soroltak a válaszadók, amelyeken a résztvevők nem csak a magyarság köréből kerülnek ki, hanem ahol a magyarok és a szlovénok együtt ünnepelnek. Több településen a válaszadók ennek megfelelően magyar vonatkozású ünnepek közé sorolták az egyházi év eseményeit, búcsúkat, falunapokat, és egyéb a településhez kapcsolódó eseményeket.

Az 1. sz. mellékletből látható, hogy a települések jelentős részében a magyarság nemzeti ünnepeit számon tartják, úgy mint március 15, augusztus 20. Minden településen sor kerül a magyar állami ünnepek megünneplésére, változó módon és intenzitással.

Október 23-án megemlékezést tartanak Hodoson, Kapornakon, Lendván és Radamoson. Húsvét, Mikulás várás, Karácsony során majd minden településen tartanak összejöveteleket. Az idős lakosokat köszöntik Alsólakoson, Gyertyánoson, Csentén, Domonkosfán, Pincén, Völgyifalun, Zsitkócon és Petesházán. Az anyák napját közösen ünneplik Csentén, Kapcán, Völgyifalun.

Tűzoltó napot, versenyeket tartanak a hosszúfaluiak, a felsőlakosok, petesházaiak, völgyifaluiak, kótiak. Szüreti fesztivál van Hármasmalmon, Hodoson, Hosszúfalun, Hosszúfaluhegyen, Pincén. Májusfa állítás és kitáncolás is jellemző néhány településen, úgy mint Csekefa, Csente, Felsőlakos, Petesháza.

Magyar költészet (kultúra) napját ünneplik Göntérházán, Domonkosfán, Kapcán, Szentlászlón.

A programok többnyire a település faluotthonában, kultúrházában, iskolájában, templomában kerülnek megrendezésre.

6. Konklúziók

A közel tíz ezer főre tehető, a magyar kultúrához kötődő muravidéki lakosság napjainkban kiterjedt és aktívan működő nemzetiségi intézményrendszerrel működik. A magyar kulturális élet aktív, a magyar nyelvű oktatáshoz való hozzáférés biztosított alap és közép szinten. Magyar nyelvű szakmai oktatáshoz való hozzáféréshez azonban nincs

lehetőség, emiatt többen már az alap és közép szintű oktatást is szlovén nyelven veszik igénybe. Ennek gyakorisága erősen korrelál a vegyes házasságok számával. A rövid huszadik században lezajlott kolonizációs folyamatok és a magyar nemzetiséget érő atrocitások nem befolyásolták érdemben a magyarság létszámának csökkenését. Az ezredfordulón lezajló kedvező változások pedig az asszimiláció és a fogyás ellen kellett volna, hogy hassanak. Ez azonban nem történt meg. A magyarság fogyásának, asszimilálódásának két fő okát lehet megjelölni: a kétnyelvűség társadalmi támogatottságát, valamint a térség Szlovénián belüli relatív fejletlenségét. Utóbbi nem csak az abszolút fogyást, hanem az elvándorlást is előidézi.

Irodalomjegyzék

- Bence Lajos 2011: A kétnyelvű oktatás története. –In: Király J. (szerk.): 50 éves a kétnyelvű oktatás a Muravidéken. Magyar Nemzetiségi Tájékoztatói Intézet, Lendva. 13-57. old.
- Gulyás László 2013: Dél-Pannónia regionális története, s helye a horvát és a szláv történelmi struktúraváltozásban. In: (szerk.) Hajdú Zoltán – Nagy Imre. *Dél-Pannónia*. MTA KRTK RTI, Dialóg Campus Kiadó. Pécs-Budapest, 124-153 old.
- Kovács Attila 2012: A muravidéki magyarság 1920 és 1991 közötti sorsfordulóinak áttekintése. *Földrajzi Közlemények*. 136. évf. 3. szám, 285-292. old.
- Mohos Mária – Bali Lóránt 2009: Három ország egy megyében – Zala megye közigazgatási térszerkezetének változásai a kezdetektől napjainkig. In: Tóth J, M Császár Zs, Hasanović-Kolutác A (szerk.) *Társadalomföldrajzi kutatások makro-, mezo- és mikrotérségekben*. Pécs. PTE TTK Földtudományok Doktori Iskola, 109-126. old.